

DOMOVINA

Štev. 10.

V Ljubljani, 7. marca 1919.

Leto II.

Zborovanje izvrševalnega odbora JDS.

V nedeljo je zboroval izvrševalni odbor JDS v mestni posvetovalnici ljubljanski. Zborovanja so se udeležili člani izvrševalnega odbora z vseh strani naše domovine. Po dolgotrajni izčrpnih debati so bile sprejete sledeče

resolucije:

Izvrševalni odbor JDS, zbran na zborovanju dne 2. marca 1919, ponavlja zahtevo, da se kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev pridruži tudi zasedena Dalmacija, Reka, Istra, Trst kot avtonomna luka, Gorica z vsem slovenskim delom Goriške, Beljak, Celovec, Velikovec z okolišem, Maribor s krepkim zavarovanjem Dravske doline, Radgona, domovina prekmurskih Slovencev, vsa Vojvodina in zlasti Temešvar z okolico. V svetem prepričanju, da je le s to ureditvijo mogoča zagotovitev trajnega miru, opozarja javno mnenje in vest vsega sveta, da pomislj na usodne posledice, če bi teptani narod Srbov, Hrvatov in Slovencev še nadalje moral voditi borbo za neodrešene brate. Ne smemo se strašiti nobenega koraka, da zaprečimo nov zločin na našem narodu. Središnja vlada se pozivlja, da takoj odpokliče mirovno delegacijo kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev iz Pariza, ako bi hotela interalirana konferenca pod laškim terorizmom anulirati svečane obljube zatiranim narodom in vzeti za temelj omejitvenja na zapadu londonski pakt, ki je sramoten madež in pravcata skrunitev prapora rešiteljev zatiranih narodov.

Izvrševalni odbor JDS v Ljubljani pozdravlja in odobrava sklepe z zborovanja s predstavitelji enakomislečih strank v Sarajevu; želi, da pride do ustanovitve ene jugoslovanske demokratske stranke za vse ozemlje kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Izvrševalni odbor pozivlja poslance JDS v narodnem predstavništvu, da pospešijo delo za konstituanta, kot od naroda voljene zakonodajne zbornice.

Volitve v konstituante naj se vrše na čim širši podlagi s splošno, enako, neposredno volilno pravico s proporcijnim sistemom; volijo naj vsi moški in ženski državljani od 21. leta dalje; popolna svoboda volitve naj bo zajamčena.

Načrt ustave, ki ga je predložiti v sklepanje konstituanti, naj sprejme načela demokratskih modernih držav; državo naj vodi ena zakonodajna zbornica; velike občine in večja gospodarska okrožja naj dajo temelji ustroju enotno urejevane države; spremamo monarhično obliko države z narodno dinastijo Karagiorgjevičev na čelu; a kralj bo predstavitelj narodove volje.

Izvrševalni odbor naroča poslancem JDS, da smatrajo za najnujnejše ureditev prehrane ter dobavo drugih življenjskih potrebščin z znižanjem njih cen. Sporedno s tem je rešiti preče gospodarsko in gmotno vprašanje uradništva, kakor vseh javnih nameščencev sploh.

Izvrševalni odbor JDS pozivlja deželno vlado za Slovenijo, da priporoča osrednji vladi čim skorajšnje sklicanje deželnega sveta kot kontrolni in posvetovalni organ deželni vladi.

Z zahvalo in zadoščenjem pozdravljamo vest iz Beograda, ki nam naznanja sklep središnje vlade, da dá na razpolago znaten znesek v pokritje stroškov za pripravo ustanovitve vseučilišča v Ljubljani. Izvrševalni odbor zahvaljuje vseučiliško komisijo v Ljubljani, ki je svoje temeljito delo pospešila tako, da je dozorelo do izvršitve.

Na delu!

Stara hiša, Avstrija, ki se je že dolgo časa podirala, se je zrušila v razvaline. Mi smo se še pravočasno poslovili od svojih sostanovalcev v tej podrtiji, Nemcev in Mažarov, ki so bili faktični gospodarji tega poslopja, ki ga pa niso znali vzdržati v dobrem stanju. Razvaline smo prepustili Nemcem in Mažarom, ki si izkušajo iz tega slabega materiala postaviti nove zgradbe. Mi smo si pa z brati Hrvati in Srbi zgradili skupni, krasni dom, veliko in lepo Jugoslavijo. Poslopje je gotovo, le notranjost je treba še urediti, da nam bo nudila udobno bivališče.

Dne 1. marca so se sestali naši delavci v Beogradu, da uredijo notranjost naše lepe domovine. 1. marec 1919. Ta dan bo za vedno zapisan z zlatimi črkami v zgodovini jugoslovanskega naroda. Vidno bo zapisano in še dvakrat podčrtano, da je bilo dne 1. marca 1919 prvo zborovanje narodnega predstavništva kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, torej otvoritev državne zbornice svobodne Jugoslavije.

Enotni narod jugoslovanski je odposlal svoje zastopnike v ta zbor. Poslal jih pa ni na parado: težko in mnogo dela jih čaka. Naš ponosni dom, Jugoslavija, je velik in ni lahka stvar, ga v notranjosti urediti tako, da se čim najbolje ugodí vsem njegovim prebivalcem. Pa možje so, ki jim zaupamo in verujemo, da bodo izpolnili nade, ki jih goji naš narod.

Predvsem bo narodno predstavništvo glasno in odločno protestiralo proti nasilnim in imperijalističnim zahtevam Italijanov po našem ozemlju. Zahtevalo bo pravično mejo na severu in zapadu. Razrešiti bo moralo agrarno vprašanje, vprašanje aprovizacije ter urediti valuto. Zlasti pa pripraviti vse, da se čim preje skliče konstituanta.

Kaj je to konstituanta? Narodno predstavništvo, ki zboruje danes v Beogradu, je samo začasno, nekaj nadomestek pravega državnega veča ali državnega zbora. Naša domovina še ni urejena, meje še niso določene in lep kos naše zemlje še ječi pod tujim jarmom. Zato volitev ni bilo mogoče razpisati, ampak so stranke kar same določile može, ki naj v Beogradu zastopajo ves jugoslovanski narod. Ko bodo pa razmere urejene, razpišejo se volitve in tu bo šele prišla prava narodova volja do veljave. Narod bo sam direktno volil svoje zastopnike. Ti zastopniki bodo imeli pravico in moč, določiti končno obliko države, ti zastopniki bodo izdelali ustavo in postavili. In zbor teh zastopnikov se imenuje konstituanta, ker bo izdelal konstitucijo, to je državno ustavo.

Zato se je zdaj izbralo narodno predstavništvo, da vse pripravi za konstituanta

ter da sestavi začasno ustavo, dokler se konstituanta ne sestane.

Čeravno so zastopnike v narodno predstavništvo določile stranke same brez direktnih volitev, se vendar na podlagi razmerja med strankami v tem predstavništvu da z gotovostjo sklepati, kakšna bo konstituanta in kako močne in vplivne bodo različne stranke v naši državi. Jugoslovanska demokratska stranka ima v predstavništvu 82 članov. Tu se kaže lep uspeh sarajevskih posvetovanj. Jugoslovanski klub, t. j. Vseslovenska ljudska stranka (VLS), kateri so se pridružili trije Hrvati, ima 19 zastopnikov, Srbska radikalna stranka 55, skupina dr. Lorkovića 4, Starčevićanci, Hrvatska Narodna zajednica in kooptirani člani skupaj 26, socialisti 11, srbski samostanci ter nekateri radikalci in pristaši Trifkovića 33 zastopnikov. Najmočnejša je torej v narodnem predstavništvu naša stranka JDS, ki ima 82 zastopnikov.

Delavci so na delu, da nam uredijo domovino. Podpirajmo jih v podrobnem delu vsak v svojem kraju in pokažimo, da smo vredni svobode in da znamo dobro in pametno gospodariti v lastnem domu.

O delovanju narodnega predstavništva bomo poročali.

Agrarna reforma.

Poročali smo že, da se bavi vlada v Beogradu z rešitvijo agrarnega vprašanja, to je z načrtom razlastitve veleposestev in razdelitve velikih zemljišč med poljedelce. Ministrski svet je sedaj izdal začasno naredbu glede agrarne reforme, ki jo bo predložil narodnemu predstavništvu v odobritev. Ker je za naše gospodarstvo ta naredba velikanške važnosti, jo priobčujemo v celoti.

I. Odprava kmetovskih odnošajev.

§ 1. Tlačanski odnošaji v Bosni in Hercegovini, nadalje v novih krajih Srbije in Črne gore se odpravljajo, novo uvajanje tlačanskih odnošajev pa se prepoveduje.

§ 2. Dosedanji tlačani se proglašajo svobodnim posestnikom na sedanjih tlačanskih zemljiščih.

§ 3. Dosedanji lastniki (age) dobe za odvzeto zemljo odškodnino, katero jim garantira država.

S posebnim zakonom se odredi višina in način izplačila odškodnine.

§ 4. V odškodnino se vračunajo kmečki dolgovi za leto 1918.

§ 5. Do rešitve vprašanja o odškodnini se bo na zahtevo dosedanjim lastnikom izplačala predčasna renta razmerno z njihovimi dosedanjimi dohodki od tlačanske zemlje. Predčasno izplačana renta se obračuna naknadno.

Dosedanjim lastnikom zemljišč, ki bi hoteli vsled prenehanja tlačanskih odnošajev mesto rente, odškodnino ali dela istih dobiti odgovarjajočo vrednost v zemljišču, in to v toliki meri, kolikor bi mogli sami obdelavati, se da zemlje od ekspropriiranih velikih posestev ali od državnih zemljišč.

§ 6. Do nadaljne zakonodajne naredbe se ustavljajo vse pravde in vse rubežni, ki so v teku in ki so nastale vsled tlačanskih odnošajev.

Istotako se ustavijo vse tožbe, pravde in rubežni radi neplačanja dolžnih vknjiženih terjatev na dosedanjih tlačanskih zemljiščih.

Končno se ustavlja do nove zakonodajne odredbe: tožbe, pravde in rubežni radi plačanja anuitete na temelju fakultativnega odkupa tlačanske zemlje.

II. Odprava kolonijskih odnošajev.

§ 7. Kolonijski in drugi tlačanstvu slični odnošaji med gospodarji zemljišča in kmeti v Istri, Goriški, Dalmaciji in drugih krajih Kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev se odpravljajo enako zakonom prvega poglavja (§ 1—6) teh odredb.

§ 8. Proglašajo se ničevim vse obsodbe, ki so bile izvršene za časa vojne v korist lastnikov zemlje v gori (§ 7) navedenih deželah Kraljestva SHS v sporih radi odprave kolonijskih odnošajev ter se mora v vseh enakih slučajih povrniti ono stanje, ki je obstajalo začetkom vojne.

Na ta način nastali odnošaji se morajo preurediti po predpisih teh naredb.

Izveti so oni slučajji, v katerih je last dotičnega zemljišča do dneva razglasitve teh naredb v dobri veri prešla v tretje roke.

III. O razdelitvi velikih posestev.

§ 9. Vsa velika posestva na teritoriju Kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev se vršja se dá zemlja onim državljanom, ki se bavijo z obdelovanjem zemlje, a zemlje sploh nimajo ali jo nimajo v zadostni meri, in sicer toliko, kolikor bi jo mogli s svojo rodino obdelavati.

Prednost pri razdelitvi imajo invalidi, vdove in sirote vojakov, vojaki in prostovoljci, ki so se borili za osvobojenje in ujedinenje Srbov, Hrvatov in Slovencev. O preostali površini razlaščenega zemljišča, in o tem, katera se smatra v zmislu teh odredb za veleposestva, se odredi s posebnim zakonom po posestvih in ekonomskih razmerah poedinih krajev.

§ 10. Neoziraje se na naredbo § 9., se proglašajo za veleposestva:

a) vsi fidejkomisi;

b) vsa posestva, ki imajo površino označeno pod točko c), ki pa so dana v najem enemu najemniku, ali ono, ki sploh niso ali pa so samo deloma obdelana;

c) ona posestva, ki obsegajo površino od najmanj 100—500 oralov (po 1600 kvadratnih sežnje) obdelanega zemljišča, v pri-

meri s posestvenimi in ekonomskimi razmerami svojega kraja.

Ta posestva se tako začasno razdele (§ 14) po redu od največjega do najmanjšega.

§ 11. Odškodnina veleposestnikom za razdeljena zemljišča, njena višina in način odplačevanja, se odredi naknadno zakonodajnim potom, a dotedaj se postopa enako § 5.

§ 12. Brez odškodnine se odvzamejo sledeča posestva:

a) vsa posestva habsburške rodovine in njenih članov;

b) vsa posestva dinastij sovražnih dežel;

c) vsa posestva, ki so bila darovana tujcem za usluge, napravljene Habsburžanom, ki pa niso doslej prešla v tretje roke.

§ 13. V § 11. označena odškodnina za ona posestva, ki so bila pridobljena za časa vojne in se sumi, da so plačana z nerazmernimi vojnimi dobički, se ne izplača lastniku, dokler ni sklenjen zakon o postopanju z vojnimi dobički.

§ 14. Dokler se razdelitev velikih posestev ne bo mogla definitivno izvesti v zmislu § 9., bo oddajala država posestva, označena v § 10., osebam, navedenim v § 9., v začasen najem v manjših ali večjih kompleksih.

Najemnina se določi naknadno po krajevnih razmerah.

§ 15. Razveljavljajo se vse najemne pogodbe glede veleposestev, ki jih ne obdeluje najemnik sam kot strokovni ekonom ali kot poljedelec s svojo družino.

Najemne pogodbe glede veleposestev, ki so dana v najem v manjših parcelah osebam, označenim v prvi alineji, se ne odpravijo do nadaljne zakonske naredbe, ampak se more dogovorjena najemnina, način in rok plače, na zahtevo interesenta proglašiti za neveljavno, in se ponovno določijo po krajevnih razmerah.

Enako tem naredbam se mora postopati tudi pri najemščini sličnega odnošaja v Bosni in Hercegovini, poznani pod imeni: priorci, pridržnici, prisjevnici, napoličari.

§ 16. Prepoveduje se oddajanje zemljišča v podnajem, v kolikor pa ta obstoji, se razveljavlja glavna najemnina. Podnajemni-

ki ostanejo do nadaljne zakonske naredbe najemniki na posestvu podnajemnega zemljišča, in se bo z njimi postopalo kot z najemniki v zmislu § 15. druga alineja.

Od te naredbe so izvzeti odnošaji podnajema, nastalega dosedaj med poljedelskimi zadrugami, njihovimi centralami in njihovimi člani. Na zahtevo podnajemnika se more ali višina najemnine in rok plačanja podvreči reviziji enako prvi alineji tega §, ali pa se mora podnajemnina v obče odpraviti.

IV. Gozdna posestva.

§ 17. Vsi večji gozdni kompleksi preidejo v državno last, poljedelci pa bodo imeli v njih pravico do paše in lesa za kurjavo in gradnjo.

§ 18. Odškodnina lastnikom gozdov in reguliranje kmetijskih pravic do pašnje in drvarjenja se bo določilo s posebnim zakonom.

V. Revizija segregacij.

§ 19. V krajih, kjer so bivši kmetje (tlačani) oškodovani s segregacijo na koris graščakov, se ima na zahtevo oškodovanih izvesti revizija.

VI. Državni urad za agrarne reforme.

§ 20. Da se izvede agrarne reforme, se osnuje posebni »Državni urad za agrarno reformo«.

V njegov delokrog bo spadalo tudi vprašanje notranje kolonizacije, repatriiranje naših izseljencev v Ameriki in drugih deželah, ter sploh preseljevanja Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki danes žive v drugih državah.

Ta urad bo pod nadzorstvom ministra za socijalno politiko; njegovo sestavo in delokrog pa bo določala posebna naredba.

VII. Zaključne naredbe.

§ 21. Te naredbe se ne nanašajo na oni teritorij Srbije, ki ga je ona imela do leta 1912.

§ 22. Nihče ni pooblaščen po teh naredbah dobljeno zemljišče odtujiti, zastaviti, ali sploh dati komu drugemu v posest. Vsak

Manica Komanova.

Postava.

(Konec)

»Ne smeš tako govoriti,« ga je narahlo pokarala mati ter mu odvzela dete. »Saj bog ve zanj. Matevž, sedaj pa pojdiva v kuhinjo, da boš najprej kaj jedel, potem pa lahko greš pogledat k otrokom.«

Šin je ubogal in šel za materjo...

Zvečer istega dne so prišli tolažit nesrečnega Matevža mnogi njegovi znanci in sosedje...

»Le miren bodi, prijatelj,« mu je s prepričevalnim glasom govoril sosed Mrkon, »oprostili te bodo, prav gotovo te bodo oprostili. Lepo te prosim, kaj naj začne osmero otročičev brez očeta in matere.«

»Res je, kaj naj počno otročiči sami,« je pritrjeval Mrkonu drugi sosed Mihovec. »Veš Matevž, takoj po pogrebu gremo kar s teboj vred prosit za te, pa grem stavit, da bomo uslišani.«

Sedaj še le se je spomnil Matevž, kako kratek je njegov dopust. Jutri popoldan mora biti že v vojašnici, a Metin pogreb se ima po določenih urah vršiti še le pojutranjem zjutraj.

»Moj bog,« je vzdihnil globoko, »niti k pogrebu ne bom mogel...«

»Zakaj ne, zakaj,« so silili vsi naenkrat vanj.

»I zato, ker sem dobil samo štiriindvajset ur dopusta. Jutri popoldne, ko bo ura dve, moram biti že zopet v Ljubljani.«

Sosedje so se zavzeli.

»Veš kaj, Matevž,« je povzel moško Mrkon, »to se pa nikakor ne sme zgoditi, da bi šel ti preje od hiše, nego položimo tvojo ženo v grob. Naka, to se ne sme zgoditi, pravim, in se tudi ne spodobi.«

»Ali, ljubi Mrkon, ti ne veš, kako ostre postave imamo pri vojaki. Joj, kaj bodo storili z menoj, če ne pridem!«

»Matevž, postave take ali take, jaz pa pravim, če so ljudje, ti morajo odpustiti, ko jim poveš, kakšna nesreča te je obiskala, koliko otrok da imaš in da si se le zato zakasn timer, ker si se udeležil ženinega pogreba,« mu je govoril Mihovec.

»Že res, Mihovec, toda jaz ne upam.«

»Vraga vendar,« se je razhudil Mrkon, »če te končno tudi kaka dva dni zapro, nič ne de! Ko boš prestal, ti ne bo žal za to, toda če ne ostaneš doma do pogreba, ti bo pa za vedno žal, le pomni me!«

»Da, tako je, Matevž! Eno samo ženo imaš, le opogumi se,« so ga bodrili sosedje.

— Matevž je mislil in mislil, ugibal in ukrepal, a slednjič je sklenil tako, kakor so mu svetovali sosedje in kakor je želelo njegovo srce...

Na dan pogreba se je zbrala zgodaj zjutraj pred Matevževo hišo velika množica pogrebcev. Vse je milovalo mladega vdovca, vse je čustvovalo z njegovo nesrečo.

V hiši ob mrtvaškem odru je stal Matevž, podoben izklesanemu kipu. Po glavi so se mu podile misli in menjavale tako čudno, da skoro ni več vedel, ali je resnica vse to, kar se godi krog njega, ali je le strašen sen...

Med tem je nastal zunaj vrišč:

»Žandarji, žandarji...!«

...Dva orožnika sta stopila v hišo in vrata na znotraj zaklenila.

Matevž se je zganil.

»Kaj hočeta, gospoda?«

»Vas hočeva, nič drugega,« je osorno odgovoril eden orožnikov. »Že včeraj popoldne vam je potekel dopust, a vi ste še vedno tukaj. Takoj morate z nama.«

»Pa pojdem,« je rekel trpko Matevž.

»Po postavi vas morava ukleniti. Dajte roke!«

— Kakor jagnje je ugodil Matevž orožnikovemu povelju.

— Še le, ko je ubožec začutil težko železje na svojih rokah, se je zavedel istinitosti groznega položaja.

»Meta,« je zakričal bolešno, ter se vrgel k obrazu pokojnice...

Solze uklenjenega moža so močile blede lice mrtve žene...

»Pojdimo,« je velel orožnik in ga potegnil proč. Drugi orožnik je odklenil vrata.

Ko sta orožnika z uklenjenim in solznim Matevžem stopila iz hiše, so ženske, ki so čakale na pogreb, zagnale glasen jok. Možaki so pa, s strašnimi kletvami na ustih začeli pobirati kamenje...

V tem trenutku bi se bilo brezdvomno zgodilo nekaj strašnega, da ni stari Tomaževac uprav z mladeniško urnostjo skočil med razkačene može in jih začel miriti:

»Možje, bodite pametni in pustite žandarje. Ta dva morata storiti tako, kakor veva postava. Pustite ju pravim, ker drugače vas lahko vse postrelita in za Matevža bo še slabše!«

To je pomagalo v toliko, da so možje drug za drugim izpuščali kamenje in pustili one tri mirno oditi.

In sedaj se je vnovič oglasil Tomaževac. Svečano in proroško so zvenele njegove besede:

»Sosedje, poznam vaša dobra srca in vem, da boste z menoj vred skrbeli za uboge sirotke, dokler se ne povrne Matevž! A za one zveri — zdajci je stari visoko dvignil svojo koščeno pest — »bo že še prišel dan plačila! Možje, zapomnite si besede moje, besede osemdesetletnega starca: Država, ki tako zverinsko počenja s svojimi ljudmi, ne bo zmagala nikdar, ampak bo uničena, strta in poteptena, kakor gnusen črv na cesti!«

In da bi pomiril svoje sosedje, je snel stari klobuk z glave ter začel glasno moliti rožnivenec za večni blagor pokojne Matevževe žene...

dogovor, protiven tem naredbam, je ničevn.

§ 23. Vsak, ki bi po razglasu teh naredb jemal, samostojno delil ali plenil tuja posestva, izgubi pravice do dobrot teh naredb in bo vsled tega obsojen.

§ 24. Tečasne naredbe postanejo polnomočne z dnevom razglasitve v »Službenih Novinah Kraljestva SHS« in se predložijo Narodnemu predstavništvu v naknadno zakonsko odobrenje.

Izvedba se poverja ministru za socialno politiko.

Habsburgovci.

Ko so začeli Habsburgovci širiti svojo oblast po naših deželah, so imeli Slovenci še svojo staro navado, po kateri so ustanavljali svoje vojvode na Gosposvetskem polju. Kdor je hotel Slovincem vladati, je moral s slovensko besedo slovenskemu kmetu v roke obljubiti, da bo vladal po resnici in pravici. Zviti Habsburgovci so vedno na vse pristali, kadar je šlo za to, da bi nad kom zavladali. Tako so spočetka na Gosposvetskem polju tudi Slovincem po njih stari šegi prisegali, da bodo pravični vladarji. Leta 1414. je bilo zadnjikrat, da je Habsburgovec Ernest »Železni« prisegel na slovenske pravice, ki jih je naš narod hranil v spominu pod naslovom »stara pravda«. Pozneje se Habsburgovcem ni zdelo več potrebno, da bi nam kaj prisegali. Če komu ni bilo kaj prav, saj so bile tu ječe, vrvi, vislice in druge take stvari, s katerimi so Habsburgovci najbolj varno vladali. Zanimivo pa je, da so se na ono šego na Gosposvetskem polju vendarle spominjali in sicer so porabili to slovesno obljubo — za maškeračo. Na dunajskem dvoru so se torej na plesih, ko niso imeli drugega dela, norčevali iz naše narodne šege in se za naš denar zabavali na naš račun. Ko se je slovenski kmet boril za staro pravdo — se je njegov cesar iz njega norčeval.

Naše »ustoličenje« je doigo ostalo na programu dunajskih zabav, nazadnje so tudi na to pozabili. So imeli pač drugih zabav dovolj.

Vsi Habsburgovci so si bili dobro svesti, da vladajo po krivici; imeli so slabo vest, ker so vse z nasiljem pridobili in z nasiljem obvladali. Zato pa se niso nobene stvari tako bali, kakor vstaje. Punt, upor, revolucija — to je bila za vsakega Habsburgovca najhujša beseda. Narodi, podjarmljeni in zasužnjeni, so se večkrat vzdignili, a vselej jih je pobila železna pest. Zato pa misel na svobodo ni nikoli zamrla in če ni nanjo misliti ves narod — so mislili posamezni njegovi možje. Spomin teh mož se bo s hvaležnostjo hranil v spominu od roda do roda. Mnogo so pretrpeli ti ljudje, tem bolj, ako pomislimo, da so sčasoma narodi skoraj popolnoma pozabili, da so sužnji in so se svojim tiranom celo klanjali. Le malo pomislimo, kako je bilo še pred nekaj leti pri nas. Zato so Habsburgovci posebno posegali po takih ljudeh, ki so bili sumljivi, da mislijo svobodno. Posebno če so zvedeli, da se tvorijo kaka društva, ki imajo namen osvoboditi ljudi iz njih trpljenja — to je bil takoj ves habsburški policijski aparat na delu. Zato so imeli Habsburgovci po vsej državi najstrašnejše ječe, kamor so zapirali take ljudi.

Ljubljanski grad, Kufstein, Spielberg pri Brnu itd. vedo pripovedovati grozno zgodovino trpljenja, ki so ga prestali tkzv. politični zločinci. Ob času, ko so že drugod odpravili vsa strašna sredstva, ki si jih je izmišljala srednjeveška surovost, so v Avstriji mučili po nečloveško vsakega, ki si je upal svobodno misliti. Eden najhujših takih trinogov je bil cesar Franc. Takrat so bili v Italiji tkzv. Karbonarji — to je bila zveza mladih ljudi, ki so priznavali pravico narodov do svobode. Družba Karbonarjev (ogljatjev) se je razširila po vsej Italiji, ki je bila takrat še avstrijska, pa tudi mnogo Jugoslovancev je bilo v tej družbi. Habsburgovci so se bali te »zarote« in so začeli preganjati svobodomiselnih ljudi z najhujšimi sredstvi. Kdor je bil osumljen — je bil samo zaslišan in je prišel v ječo. Navadno je tam ostal do smrti, ko je umrl od vsega hudega. Cesar Franc si je dal o njih poročati. Vsako malenkost je smel dovoliti le on. Ako je kdo zbolel in je prosil za boljšo hrano, je o tem odločal cesar, kakor da nima drugega dela — in navadno je bolnik seveda

prej umrl, predno je prišla odločitev. Na Spielbergu se še zdaj vidijo celice, kjer so trpeli ti ljudje. Tudi pokopališče ob gradu kaže, koliko žrtev je poginilo od trpljenja. Jetniki so imeli malo okence, navadno obrnjeno tja, kamor so pokopavali one, ki so dotrpeli. Strah in groza nas obhaja, ko beremo popise teh ječ. Od leta 1820. do 1866. so bile te ječe polne. Pa tudi potem se niso izpraznile — za Italijani so prišli Slovani in v svetovni vojni so jih polnili umirajoči jugoslovanski sužnji — zadnjikrat. Zdrobila se je stavba zlobe, sovraštva in tiranstva.

Podali smo pregled Habsburgovcev, da vidimo njih zločine, da razumemo, kaj pomeni naša svoboda, da bomo za večne čase znali zabraniti, da tak rod ne bo več vladal ljudem — najmanj pa nam Slovanom, ki smo največ trpeli in bo spomin na preteklost za vselej ohranil nam ime Habsburgovcev v prokletstvu celega jugoslovanskega naroda.

Denarni zavodi in vojna posojila.

Dan za dnem razpravljajo slovenski časopisi o vojnih posojilih in načinu, kako se naj to vprašanje reši, da ne bo naše gospodarstvo preveč trpelo. V eni točki se pa vjemajo vsi proučevalci tega vprašanja, da bi bil polom naravnost katastrofalen, če bi se ne priznala vojna posojila, ki so jih podpisali naši denarni zavodi na račun svojih vložnikov, ker bi v tem slučaju ne-le prišli naši mali ljudje ob svoje priborjene prihranke, še večja škoda bi bila posledica, da bi ti denarni zavodi izgubili vsako zaupanje pri priprostih slojih, ki jih je vojna s svojimi slabimi izrastki napravila še bolj nezupne nego so bili po svoji naravi že poprejš. Smelo trdimo, da bi se to nezaupanje za cele generacije ne popravilo, in da bi trebalo desetletij, predno bi dovedli naše ljudstvo zopet k prejšnjemu zaupanju do denarnih zavodov in s tem do prejšnje štedljivosti. Štedljivost je pa vir narodnega blagostanja! — Neobhodno potrebno je torej priznanje vojnih posojil od nove države denarnim zavodom, ki so jih podpisali večinoma neprostovoljno pod vladnim pritiskom.

Ob tej priliki se pa mora tudi konstatirati velika nevolja, ki se pojavlja med ljudstvom proti upravam nekaterih naših denarnih zavodov, ki so morda res več ali manj pod pritiskom morale podpisovati vojna posojila vendar ne v tolikih svotah. Ni nezna, da so nekatere uprave naravnost konkurirale nemškimi denarnim zavodom, kdo bode več podpisal vojnega posojila. — Kaj je bil vzrok takemu navdušenju? — In če so se tudi takrat podpisala vojna posojila, zakaj se niso kasneje prodala, dokler je bil še čas? Če bi bile uprave kos svojim nalogam in imele le nekoliko uvidevnosti, bi morale izpredvideti, da so visoke 5½% obresti vojnega posojila kaj slabo merilo za njegovo varnost in bi se morale odpovedati začasnemu ugodnosti višjega obrestovanja na korist drugih popirjev, ki jih je bilo ves čas vojne v obilni meri na denarnem trgu po izredno ugodni cenji v prometu, ki sicer niso dajali tolikih obresti, a so bili sigurni, da se bodo priznali tudi na mirovni konferenci. In takih uprav, ki so se cedile avstrijskega patrijotizma in darovale — a to brez pritiska! — težke tisočake v vojnookrbe namene, ki so prišli skoro izključno Nemcem v korist, imamo več. Čas je, da se tudi v tem oziru napravi red, in odstrani od vodstva denarnih zavodov osebe, ki so zakrivile toliko skrbi vložnikom, a tudi zavodom samim. Najlepše je, da dotičniki sami uvidijo svojo krivdo, in izvajajo posledice, ker bomo sicer še govorili.

Ali ste že plačali naročnino za „Domovino“ za l. 1919?

Z zasedenega ozemlja.

Sedaj tečejo dnevi, v katerih je narastla napetost do vrhunca. Vse pričakuje, kaj bo, kaka usodna beseda se izreče o zasedenem ozemlju. Italijani med našimi Notranjci in Goričani venomer razlagajo, da so tla, katera so zasedli, italijanska in da ostanejo vedno italijanska. Prepovedujejo Slovincem celo govoriti slovensko, češ, da v Italiji, kjer se nahajajo, se sme govoriti samo italijansko (»solamente italiano«). Vojaki napovedujejo, da so pripravljene vdreti še dalje v jugoslovansko ozemlje ter da čakajo samo ukaza. Italijanski »Goriški Slovinci« prinaša v vsaki številki lažnjive vesti o Jugoslovanih in vabi goriške Slovence neprestano v gospodarsko in sedaj tudi v politično organizacijo, češ, da bodo kmalu volitve v italijanski parlament in da naj se pripravljajo, da bodo volili dobrega zastopnika. Vsilili bi jim seveda Italijana, morda kakega Pettarina, ki bi jih potem prav po italijansko zastopal v Rimu. Razočni goriški Slovenci, ki vedo, da je njihova domovina samo v Jugoslaviji, nočejo nič slišati gniljive vabe »Gor. Slovence« za volitve v italijanski parlament in so dosledno nedostopni vsemu italijanskemu laskanju. Italijani vedno strožje pazijo, kaj govore ljudje in jih sproti zapirajo na vsako bedasto ovadbo. Ječe so polne in naši ljudje umirajo v njih. Strašno je barbarstvo italijansko. Maščevano mora biti v polni meri. — **Z jugoslovanske - italijanske fronte.** Nemški listi priobčujejo iz Pariza naslednjo brzojavko: »Srbska armada je v Ljubljanski okolici mobilizirala 60.000 mož. Drinska divizija se je četam pridružila. Proti Srbom stoji šest italijanskih divizij. Srbsko-italijanska fronta stoji 12 do 15 km od Ljubljane. Italijani so postavili svoje čete v okolici Postojne. Italijanski letalci letajo nad Ljubljano in napravljajo fotografske posnetke. Odkar je italijanska komisija bila pregnana iz Ljubljane, ni bilo novih dogodkov, vendar se sodi, da nova podlaga sporom obstoji v tem, ker so Italijani zasedli Gorico. Srbi nočejo, da bi Italijani dobili Gorico.« Po večjih nemških listih priobčuje to brzojavko — iz Pariza tudi »Grazer Tagblatt«. Ker se ta naš prijatelj brez dvoma zelo zanima za našo usodo, je tudi on to brzojavko iz Pariza pošteno in drago plačal. Seveda iz ljubezni do Slovencev! Naši sovražniki komaj čakajo, da bi se razpletli krvavi boji med Jugoslovani in Italijani, češ, potem bo konec Slovencev in Italijan bi zasedel vso Slovenijo. Te želje naših sovražnikov se ne bodo izpolnile. Mi zaupamo v pravičnost mirovne konference in v pošteno Wilsonovo besedo, zaupamo pa tudi v silo jugoslovanskega rodu. Vsi mi, Slovenci, Hrvatje in Srbi smo si edini v tem, da mora vsa slovenska zemlja biti last Jugoslavije! — Poročajo: V Divači so napravili Lah v II. razredu pri tleh kantino. Z izgovorom, da bo to skladišče, so vzeli učiteljici ključce. Učiteljico karabinerji neprestano šikanirajo, češ, da hujska otroke, naj ne kriče: »Eviya Italia!«, kar so strogo naročili, da morajo kričati pred poukom in po njem. — V Materiji so učitelja prisili z revolverjem v roki, da poučuje 15 ur na teden v laščini. V šoli je bil poročnik, ki je sedel za mizo in grozil z revolverjem. Učitelj, ki pa laščine ne zna, poučuj v tem jeziku 15 ur tedensko! — Prišel je general, ki je prejel o tem poročilo. Zahteval je, naj se zopet odpre šola, ki so jo v znak protesta zaprli. Poučujejo naj kot doslej slovensko. Laščino pa bo poučeval laik častnik po šoli. — V Materiji je nadalje podpolkovnik Pavone z Voloske in zahteval v občinski pisarnici, da morajo takoj uvesti italijanski uradni jezik. Županstvo je vložilo protest. Pripominjamo, da je uradni jezik že od pamtiveka slovenski, oziroma hrvatski. Saj so celo vi oblastnije pisale na občine v teh jezikih. V Lokvi je štacijski poveljnik hotel areti.

šol, voditelja Bolleta, ker ni hotel otrokom priporočati šolskih kosil, ker jih otroci ne rabijo in ako štac, poveljnik ne pove, v kak namen mislijo kosila uvesti. Štac, poveljnik je povedal, da je sam temu nasproten, a mora to urediti, ker hoče tako vsi ukaz, ki ga ne sme prezreti. — Zdaj kuhajo kosila, a otrok hodi le malo ponje. — Po vsem Krasu prirejajo plese, večinoma po beznicah. Zupanstva protestirajo ali zaman. — Sežansko učiteljsko društvo je italijanska okupacijska oblast razpustila. — Take in slične vesti prihajajo z vseh strani zasedenega ozemlja. Za naša sveta slovenska tla se vrši v Parizu velika borba pa tudi po vsej Jugoslaviji. Vsi smo edini, vsi vemo le eno: da kar je slovenskega, spada pod Jugoslavijo in mora biti v Jugoslaviji. Od te svoje zahteve ne odstopimo nikdar!

V Trstu se nahaja čeho - slovaška legija, 300—400 mož, ki opravljajo varnostno službo na obeh postajah, v pristanišču in na pošti. — Na Opčinah in Nabrežini so Italijani zaprli slovenske šole. — V Dol-Tribuši imajo popolnoma laško šolo. Podučuje italijanski vojak s pomočjo vojaškega kurata. — Železniški štrajk je končan. Štrajkujoče delavce so sprejeli zopet v službo, izvzemši onih ki so zaprti. — Pri Podbrdu so postavili Italijani topove v predor in ga močno zastražili. Tudi na hribovju proti Boh. Bistrici so postavili več topov. — V ječah v Trstu naši ljudje strahovito trpe. Mečejo jih v mrzle, umazane kleti in nič jim ne dajo jesti po dva dni. V zaporih je okoli 1000 ljudi. — Pretekli mesec je bil umorjen pri Idriji gostilničar Jurij iz Kanomlja. Žena in dekla njegova sta bili težko ranjeni in stanovanje izropano. Italijani drže vso stvar zelo tajno.

Tihotapstvo.

Že davno sem nameraval se vtihotapiti v zasedeno ozemlje. Odločil sem se in se 16. febr. ob dveh popoldne odpeljal z vrhniškim vlakom. Ob treh sem bil na Vrhniku. Tu se nekoliko okrepcam in — hajdi naprej, še sam ne vedoč, kam. Prispev do nekega kmeta in ga poprosim, naj me spremi čez italijansko omrežje, kmet mi v moje začudenje pove, da ni mogoče na noben način čez in da me ne more spremljati, ker ga imajo Italijani že tako hudo na piki. Ko mu rečem, da moram v tem slučaju iti sam, mi odgovori, da če mu dam 50 K, pa mi tudi ne more pomagati. Ko vidim, da ni nič z njim, ga pričem spraševati, kako da stoji straža in koliko jih je. Odgovori mi, da samo eden na vsakih 50 korakov. Poslovim se in ker ni bilo daleč do omrežja, sem bil kmalu tam, si dobro ogledam omrežje in ker na veselje nikogar ne pvidim, skočim čez. Komaj napravim deset korakov, kar zaslišim vpitje za seboj: Štaferma (nazaj). Ozrem se nazaj in opazim vojaka, ki je imel puško pripravljeno na strel. Mislim si, kaj hočem sedaj, se obrnem in ga gledam. Ko vidi, da stojim, prične laško govoriti, kar pa jaz nisem razumel, pride k meni in me začne vleči za levo roko. Ko pa vidim, da ima puško na rami, pričem skrivoma pripravljati palico, tako da Lahon tega ni opazil. Kakor hitro sem imel tanjši konec palice v rokah, se hitro malo umaknem, zamahnem in ga udarim po sencu tako, da je padel na tla. Nato pa zbežim po grmovju in skalovju, toda ne dolgo, ker nenadoma opazim druga dva pred seboj. Kaj mi je sedaj storiti? Hitro ležem v sneg in tako čakam, kaj bode. Tudi vojaka se ustavi in gledata na okrog. Ker ne vidita nikogar, gresta dalje. Mislim, da sta preje preglasno govorila in nista čula mojih stopinj. Jaz se nekoliko odpočinem, da dobim novih moči, potem pa dalje, sam ne vedoč, kam.

Ne bom dalje opisoval svojega romanja, le toliko omenim, da sem imel le še tričetrt ure do Logatca, hodi sem pa tri ure. Ko sem

vstopil v Logatcu ob 8. zvečer v hišo svojega sorodnika, so se vsi začudili, kako sem prišel mimo straž. Povedal sem jim, kaj se mi je pripetilo. Brž so zagrnilli okna, da se ni videlo na cesto. A ko jim še pokažem časopisa »Domovino« in »Jugoslavijo«, so mi rekli, da bi ne bilo dosti dve leti, če bi me bili dobili. Jaz nisem vedel, da je tako strogo.

Ko se nekoliko okrepcam, vstopita dva mi že od preje znana soseda ter pravita, da so Italijani ravnokar aretirali nadučitelja. Sdela sta v kavarni pri Kramarju. V kavarni je bilo več laških oficirjev, ki so se razgovarjali z njima. V kavarno pride tudi nadučitelj. Vsi ga pozdravijo. Ker ni bilo pri mizi, kjer sta sedela moja znanca, več prostora, prisede k drugi mizi, kjer sta sedela tudi dva italijanska oficirja. Predstavi se in razgovarja z njima. Med pogovorom vpraša, koliko časa še nameravajo ostati v Logatcu. Ko ga oficirja vprašata, kako to misli, jima odgovori, da je slišal od vojakov, da kmalu odrinejo. Nato vstane eden od oficirjev in gre iz kavarne. Pa kmalu se vrne s patroljo in pokaže na nadučitelja. Patrolja ga vzame s seboj. In res so ga prihodnji dan spremili na kolodvor in od tu v Trst.

Isti dan to je bilo 17. februarja, so aretirali tudi dacarja in njegovo ženo. Pred hišo dacarjeve pisarne so namreč našli italijansko puškpo, pa so ga obdolžili, da jo je imel skrito. Tako sta ostala dva mladoletna otroka brez nadzorstva. Take in enake hudobije uganjajo Italijani. Ljudstvo je ogorčeno.

Dne 17. febr. sem se napotil nazaj. A ne sam, marveč bila nas je cela tolpa »tihotapcev«. Vsi smo bili oboroženi z malimi sekiricami. Pa nikdo nas ni oviral na poti. Pač pa smo našli daleč v gozdu tri italijanske vojaške in enega civilista: vsi štirje so bili mrtvi. Ogledali smo jih in odkrili, da so bili vojaki pobiti s sekiricami, civilist pa je bil ustreljen.

A. B.

Politični pregled.

— **Jugoslavija.** Ministrski svet v Beogradu je dovolil 1.400.000 kron za slovensko univerzo v Ljubljani, ki se otvori že v jeseni. — Odstopili so ministri: mohamedanec Spaho, Črnogorec Rajčević in trgovinski minister dr. Ribarac. Spahove in Ribarčeve posle vodi podpredsednik dr. Korošec. — Vsi nemškutarski občinski odbori v mariborskem in ptujskem okraju so razpuščeni in povsod nastavljeni slovenski gerenti. — Čehi navdušeno pozdravljajo ustanovitev Jugoslovanske demokratske stranke za vso Jugoslavijo, kateri se je položil temelj na sarajevskih povesetovanjih. — Zagrebški visokošolci zahtevajo energično, naj vlada objavi listo konfidentov, to je onih, ki so med vojno denuncirali Hrvate vladi zaradi veleizdaje.

— **Slavija.** V Prazi se ustanovi politična visoka šola. — Čehi so ustanovili ministrstvo za umetnost. Prvi minister bo slayni češki pesnik in pisatelj J. S. Machar. — Češka vlada je zaprosila jugoslovansko vlado v Beogradu, naj preišče in dožene, kako so se obnašali v Srbiji med vojno češki vojaki in zlasti oficirji, ki so pripadali bivši avstro-ogrski armadi. Češka vlada bo strogo in brezobzirno postopala proti tistim, ki so morda s surovim avstrijskim postopanjem skrunili češko ime. — Na nemškem ozemlju čeho - slovaške republike so se v nekaterih mestih pojavili nemiri in upori Nemcev proti češkimi oblastim. Prišlo je do krvavih bojev.

— **Ostali svet.** V italijanskem vjetništvu je še 18.500 bivših avstro - ogrskih oficirjev in nad 600.000 bivših vojakov. — Ameriške Zedinjene države so dale Italiji novo posojilo 75 milijonov dolarjev, Belgiji pa 40 milijonov. — Nemška vlada je sklenila, da bo nemška državna zastava črna - rdeča - žolta. Ta zastava je nam Slovencem prav dobro znana. Imenovali smo jo »frankfurterica«. — Ruska boljševiška vlada ima baje pripravljenih že 150.000 mož, ki naj bi koncem marca prekoračili nemško mejo. — Francoški ministrski predsednik Clemenceau (izgovori Klemanso, na katerega je bil izvršen

afentat, je že ozdravel in hodi na sprehod. — Proračun dunajske mestne občine za leto 1919/20 izkazuje primanjkljaja 150 milijonov kron.

Politične vesti.

— **Čisti se!** Zadnjič smo povedali v »Domovini« o čudnem hrvatskem ptiču, Stjepanu Radiću. Danes moremo dostaviti še to, da temu hrvatskemu Šusteršiču zito tudi ne gre v klasje. Skoro gotovo bo njega in njegovo stranko doletela ista usoda, kakor našega Šusteršiča in njegove pristaše. Seljačka stranka ga je volila v državno veče. Sedaj, ko bi bil čas, da v narodnem predstavništvu v Beogradu javno zahteva republiko, pa je — odstopil. To je edino, kar je napravil kot politik pametnega. Njegov list »Dom« pa je vlada ustavila. Čisti se!

— **»Srpski List.«** Neki prijatelj našega lista nam piše, če in zakaj je prepovedano brati »Srpski List«, kakor je to nekje javno razglasil cerkovenik pred cerkvijo. Na to vprašanje odgovarjamo javno, ker bo vse naše bralce zanimalo:

Kakor ima vsak narod svoje nezadovoljnosti, tako je tudi med Srbi par ljudi, ki se ne morejo sprijazniti z novim položajem in nočejo priznati kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev, marveč hočejo imeti Veliko Srbijo. Seveda so pa v taki manjšini, da nikakor ne odtehtajo hrvatskih separatistov, ki zahtevajo Veliko Hrvatsko, niti toliko jih ni, kot je med Slovenci republikancev. Glavni zastopniki te »strančice« so v Švici, kjer izdajajo v Ženevi svoj list, namreč »Srpski List«. Med srbskim prebivalstvom, ki je navdušeno za bratsko zvezo s Hrvati in Slovenci, imajo tako malo pristašev, da nimajo niti najmanjšega upanja na uspeh. Vendar pa, da se ne kali mir in da se čim preje uredi notranje zadeve naše države, je ministristvo v Beogradu prepovedalo razširjanje tega lista. Ni pa resnica, da bi bil kaznovan, kdor bi ga bral.

— **Wilson.** Kakor smo že poročali, se je Wilson iz Pariza, kjer je bil na mirovni konferenci, vrnil po državnih opravkih v Ameriko. Tu pa ga je doletelo neprijetno presenečenje. Odkrili so namreč zaroto, ki naj bi poskusila na Wilsona atentat. Zarotniki so hoteli Wilsona usmrtiti z bombo, ki bi eksplodirala, ko bi se bil izkrcal v Bostonu. Prijeli so tudi nekega dečka, ki je hotel v Wilsonovo stanovanje v hotelu — z nabitim samokresom v žepu. Vse zarotnike so zaprli. Wilson se vrne v Pariz dne 17. marca, da bo nadalje vodil mirovno konferenco.

— **In to je kulturni narod!** Ko je avstro - ogrska in nemška armada bežala iz Srbije, je vse spise in akte naložila na železniške vozove, da jih spravi na varno. Kar ni mogla spraviti, je pa uničila. Vendar je mnogo teh dokumentov dobila v roke srbska vlada, ker je avstrijski generalni štab pri begu pozabil na vozove s tiskovinami. Ti akti so zelo zanimivi, ker odkrivajo delo nemških in madžarskih kulturonošcev v srbski zemlji. Med njimi je tudi tajna brzozavka z Dunaja. V tej brzozavki se ukazuje, da se mora v slučaju, da bi bilo avstro - ogrski armadi treba bežati, poklati vse srbsko prebivalstvo, brez razlike na starost in spol. — Hvala Bogu, da se ni moglo izvršiti. Mogočna in krvoločna nemško - madžarska vojska je tako bežala pred srbskimi junaki, da je gledala le na svojo varnost ter ni imela časa, misliti na krvavo naročilo z Dunaja.

— **Konec turškega gospodarstva v Evropi.** Vendar enkrat. Že za časa balkanske vojne smo mislili, da slovanska burja na Balkanu za vedno odnese Turke v njihovo prvotno domovino, v Azijo. In skoro bi se bilo to že zgodilo, da se niso oglasile velesile, predvsem rajna Avstro - Ogrska in pa Nemčija, ki so srdito zarožljale z orožjem, v bojazni, da bi Jugoslovani ne postali premočni. Turki so bili Nemcem zato zelo hvaležni, kar so v sedanji vojni tudi dejansko dokazali. Pa po slabi tovaršiji rada glava boli in tako boli glava tudi Turke, ko se jim je sedaj namignilo v Parizu, naj poberejo svoja šila in kopita, kolikor jih imajo v Evropi ter naj se povrnejo v Azijo, odkoder so priromali pred tisoč leti. Carigrad, do-

sedaj glavno turško mesto, postane mednarodno pristanišče.

== **Jugoslovanske visoke šole.** V naši državi imamo doslej dve univerzi: v Beogradu in Zagrebu. Sedaj se pa otvori vseučilišče tudi v Skoplju in Ljubljani. Z beograjsko univerzo je spojena tudi tehnična visoka šola. V jeseni dobimo tehniko tudi v Ljubljani in najbrž tudi v Zagrebu. Kakor se čuje, se bo v Ljubljani ustanovil tudi konservatorij (visoka šola za glasbo in petje). V Beogradu ustanove živinozdravniško in gospodarsko visoko šolo.

== **Prestolonaslednik Aleksander** se vrača iz Pariza v domovino.

Obletnica prve vstaje v avstrijski vojski.

Te dni se spominjamo onih strašnih dogodkov, ki so se dogodili v Boki Kotorski pred letom dni. Takrat nismo mogli nič natančnega o tem zvedeti. Vsa poročila so bila zadržana. Le tu in tam se je kaj izvedelo, in ljudje so si na tihem šepetali nekaj o naši mornarici. Ker pa ni bilo nič v listih — je vsakdo mislil, da so vesti zlagane ali pretirane. Med tem pa so že trpeli naši borci za svobodo v najstrašnejših ječah kotorskih trdnjav.

Zanimivo je bilo v svetovni vojni gledati, da so ravno pomorščaki najbolj upornega duha. Kje je temu vzrok, naj razloži kdo drugi. Jaz bi samo opozoril na dogodke v ruski vojni mornarici, na nastop nemških mornarjev — in na našo mornarico. Še predno so prinesli naši bolševiki iz Rusije v bivšo avstrijsko vojsko revolucionarnega duha — je naša mornarica na svojo pest skušala izvršiti velik preobrat. Ko bi se bila stvar posrečila, kdo ve, ali bi se ne bila vsa vojna prej končala. Naša mornarica je bila takrat v Boki Kotorski. Mornarji so bili itak po večini Jugoslovani, poleg njih so bili Čehi, Nemci in Madžari. Narodne zbirke, ki so jih pošiljali naši mornarji z raznih ladij, so nam pričala, da so med mornarji zavedni naši ljudje. Razmere pri mornarici so bile take, kakor povsod. Kradli so vsi in vojak je bil lačen. Zato je rastla nezadovoljnost. Prišlo je do dogovora med mornarji, da odplujejo s svojim ladjevjem — na drugo stran, k antanti. Dali so znamenja italijanskim in drugim ladjam. Že so bili na poti — ko je bila stvar izdana. Topovi s kotorskih trdnjav so ladjam zabranili odhod — bosanci so obkolili ladje — mornarji so se morali udati. Začela se je sodba: 80 vojakov je bilo ustreljenih, druge so zaprli v mokre ječe pod kotorskimi trdnjavami ob kruhu in vodi. Od teh vojakov je 586 umrlo vsled grozne ječe. Med tem se je pripravljala velik proces, ki se je začel nekaj mesecev pozneje. Toda čas je med tem dozorel. Cesar Karel je komaj še utegnil podeliti vsem vojakom amnestijo, ko se je začel polom, in tako so bili vojaki rešeni iz grozljivih ječ. Vseh upornih vojakov je bilo do 5000. Ako bi se bila njih namera posrečila, bi bilo vse naše Primorje brez varstva in le osvobođenje bi se bilo začelo nekaj mesecev poprej. Zato se s ponosom spominjamo teh prvih bojevnikov nove svobode, ki so mučeniško poplačali prvi poskus: uničiti avstrijsko oblast ob Adriji.

Dopisi.

Iz Zatične na Dolenjskem. Slučajno dobim v roke 3. številko »Domoljuba«. Z zanimanjem čitam članek o razdelitvi zemlje, posebno ker se dotakne tukajšnjega samostana kot veleposestva, koje po vsej pravici spada med razdelitov. — Med drugim piše isti list: »Naj le poskusijo sovražniki vzeti tako posestvo, bodo videli, kako se bo ljudstvo potegnulo za svoje patre.« — Poznam dobro tukajšnje razmere ter kot tak lahko

rečem, da če tega posestva ne bo razdelila vlada, bo kaj kmalu o tem napravilo ljudstvo samo svojo sodbo, a nikar ne mislite, da v korist pruskih patrov. — Kmetu, če ni zaupnika zadosti dobro podkupil se je živina s silo vzela naj jo je še tako nujno rabil, samostan je imel med tem 60—70 glav goveje živine. Dobro vemo, da je tudi samostan dal za »dobavo«. Vemo pa tudi, da le takrat, kadar je dobil v zameno za mršavo živinče boljšega. — Z nekim posestnikom na Bojanjem vrhu so samostanci imeli tožbo, da je v njihovi hosti posekal nekaj lesa. Tožbo so radi pomanjkanja dokazov zgubili. Značilno pri tem pa je, da dotični posestnik še danes upa dobiti nazaj hosto, katero si je baje samostan še od njegovega očeta prisvojil, dasi je on trdil in imel veliko tožbo, da je ista zemlja njegova last. — Ravno nekaj takega se tudi sliši od sedaj samostanskih travnikov na Muljavi. Gospod župan iz Muljave to dobro ve ter bo gotovo ob priliki še to prebrskal. — Kar se tiče dušnega pastirstva tudi nimamo takega sijajnega dobička od njih, saj so po večini Prusi, ki ne znajo našega jezika ne na prižnici, ne v spovednici. Sicer pa itak nismo Zatičanje tako hudobni, da bi za našo razmeroma malo faro rabili toliko spovednikov. Dovolj imamo dva duhovna. — Ker »Domoljub« naračuna, kar 200 milijonov stroškov, če bi se taka zemljišča razdelila, pripomnimo še, da pri nas že ne bomo zahtevali, naj nam država na istih zemljiščih še hiše zida in nabavlja živino ter gospodarsko orodje. One, prav zadovoljni bomo, če dobimo po en kos zemlje v nakup ali najem ter bomo isto gotovo v večjo korist države obdelavali kot dosedanji gospodarji. — Nič pardona! Kar po pravici povejmo, da med ljudstvom je ena volja: Ne rabimo tujecev, zemlja naj se odkupi in razdeli kmetom, one pa pošlje, od koder so prišli.

Zatičan.

Iz Žirov. V znamenju šnopsa in klobas je poslovalo naše županstvo, kakor je to pokazala revizija občinske uprave, ki se je vršila 22. in 23. svečana 1919. Pred vojno in skozi celo vojno dobo so vodili naše občinsko gospodarstvo možje, ki so bili strogi Šušteršičijanci. Takoj ob začetku vojske so se ti ljudje postavili na neko hinavsko, prepričano avstrijsko patriotsko stališče. Kdor ni bil z njimi, je bil izdajalec, srbofil, državi nevaren človek, kojega je treba denuncirati in pogaziti, delale so se ovadbe seveda največkrat brez vsake podlage, toda zli duh teh ljudi ni miroval, spletkarili so dalje, njim neljubim osebam so se odklanjali in nagajali pri prošnjah za podporo, pri vojnih dajatvah pa so nalagali njih nasprotnikom čez vso mero visoke dajatve, druge pa od njih skoro oproščali.

Ko je šlo za nabiranje delavcev za vojaška dela, so predlagali stare nad šestdeset let njim nepovoljne osebe, kakor tudi na eno oko slepe, kojim po zakonu ni pristojalo služiti; ko se jih je pri glavarstvu opozorilo, da se lahko vrnejo, ker so prestari in pokvarjeni, se je občinski sluga nalagal, da so prostovoljci, kot je imel naročilo od župana.

Pri aprovizaciji so se godile v nebo kričeče krivice. Živila so tajno razvažali in raznašali kar po cele vreče. To seveda pred vsem člani aprovizacije in njih prijatelji, dočim so bedne družine ginevale gladu. Poginilo je par telet, pri kojih se je pri raztelesenju dognalo, da so bili preveč nakrmljeni z koruznim zdrobom od aprovizacije, med tem ko bedni otroci niso imeli kaj jesti. Ko so bili možje siti, so dajali še celo v Idrijo moko za vino. Ko pa je šlo za reveže, pa ni bilo ničesar.

Vse prošnje so bile zaman, je tožila neka žena, nič ni bilo! ko pa sem prinesla županu šnopsa, sem takoj dobila.

Posestnik pripoveduje: Meni so nalagali čez vso mero veliko dajatev sena; v razmerju z drugim sem moral dajati trikrat preveč. Prošnja in pritožba ni pomagala nobena.

Ko pa sem nesel županu klobase, sem bil pri prihodnji dajatvi oproščen, sosedje pa so morali dati, ker niso dali klobas!

Delali so po receptu:

Ko v pušci tolar zazvenči,

Takrat pa duša z vic zleti!

Ko je šlo za majniško deklaracijo in se

je ves narod samozavestno dvigal in je vse kopernelo iz groznega suženjstva vojne dobe, so naši junaki, zvesti svojim šušteršičijanskim načelom grozili da bodo vsi oni, ki nabirajo podpise, zaprti. Delali so ovadbe ter pretili.

V uradu so postopali s strankami surovo, neuke stranke so ozmerjali ali nahrulili, mesto da bi jih bili primerno poučili, kar je vzbujalo v sreih občanov srd in črt.

Ni čuda, da se je polastila občanov splošna nejevolja, napravil se je obsežen protest, kojega so podpisali z malimi izjemami vsi občani, pridružile so se mu vse politične stranke, vse je vstalo proti gnilobi in korupciji, ki se je naganjala pod vodstvom župnika Logarja, ki je bil vodilna oseba. Pri občini je odločevala njegova volja, pri hranilnici je bil sam gospodar, istotako pri konsumu. Pripravljali so tudi za novo električno centralo, seveda tam, kjer je najmanj kazalo, da bi podjetje uspelo.

Vse je bil naš modri gospod, poprej najbolj navdušen avstrijanec. Zagovarjal je Nemce in šušteršiča skozi in skozi. Ko pa so prišli v naše obližje Italijani, letal jih je že od daleč pozdravljat. Potem pa je bil naenkrat navdušen Jugoslovan. Ko so prišli k nam Srbi, jih je ves navdušen pozdravljat in vabil na obede.

Vladi se je naznanilo vse to, spisala se je pritožba, šla je k nji deputacija, vlada v Ljubljani pa je cincala in se obotavljala, kakor da bi ji bilo več za par kompromitiranih oseb, kakor za vse drugo. Da niso razumnejši občani svarili ljudi, gotovo bi se bilo zgodilo, kar bi bilo precej podobno hitremu prevratu. Toda vsaka potrpežljivost enkrat mine tudi naša bo! Zatorej pozivljamo tem potom vlado, da takoj odredi vse potrebno, da se osebe, ki so zakrivilje toliko zlobnosti na svojih bratih soobčanih, od občinske uprave odstranijo, ker jo zastopajo na sramoto občine, kakor vlade!

Iz Dev. M. v Polju. Kadar se je poprejšnje čase o paši občini kaj pisalo, nazivalo se je »iz črnega kraja Dev. M. v Polju«. Kaj poreče kdo sedaj, ko se je v naši občini ustanovil »Sokol« ter se priglasilo nič manj kot 80 članov, med tem celo 3 ustanovni člani. Kakor se ima vsako društvo pri ustanovitvi boriti z začetnimi težkočami, tako ima tu naše društvo precej tozadevnega opravila. Vendar glavne težkoče so premagane in to je preskrba telovadnice in orodja. Velika zasluga in hvala gre tukajšnjemu poročniku g. Hočvarju, kateri je posredoval pri vodstvu evške papirnice ter nas tako rešil teh skrbi. Društvo ima sedaj udoben prostor na razpolago. Razvidno je torej, da je tudi pri nas padla zavesa izpred oči ter da se tudi v naših prijaznih krajih prijemajo občani organizacij, kakor jim srce veli. Občanom je priporočati, da bi se še krepkeje oprijeli tudi stranke JDS., ki tudi krepko deluje, kajti če bo organizacija JDS. močna, se bo tudi lahko močneje nastopalo. Pri nekaterih občanah se seveda vsa politika izčrpava le na občinskih volitvah, pozabijo pa, da ima stranka JDS. še druge blage namene in volitve, kakor pokrajinski svet, narodno veče, trgovsko obrtno zbornico, obrtno korporacijo, bolniško blagajno itd. Ne čakati samo obračuna z županom, namreč bivšim, pač pa povsod mora biti stranka zastopana. Bridke izkušnje nas uče, kako je lahko, kadar gospodarji samo ena stranka. V kratkem se vrši shod te stranke, razpravljalo se bode o Narodni Socijalni Zvezi, več se še sporoči. Oprimito se torej stranke JDS. — Ivan Ravnkar, tajnik JDS.

Iz Jurjevice pri Ribnici. V gostilniških prostorih Franceta Kovačiča iz Jurjevice, se je vršil v nedeljo 23. t. m. ob 3. popoldne shod J.D.S. Zbralo se je bilo lepo število uglednih kmetov in obrtnikov iz

Jurjevica, Sušlj, Brež in drugih bližnjih vasi. Pa tudi Sodražanje in Ribničanje niso ostali doma. Shodu je predsedoval stari Oberstar. Strankin program je razvijal Ivan Pucelj iz Vel. Lašič z njemu lastno zgovornostjo. O splošnem političnem položaju je razpravljal dr. Ivan Lovrenčič. Pri razgovoru o lokalnih potrebah se je oglašil k besedi Ivan Rus iz Žage in se krepko zavzel za ustanovitev prepotrebne ljudske šole za Jurjevico in sosedne vasi. Jože Oberstar iz Sodražice je opozarjal kako potrebno je, da se rešetarji organizirajo in pošljejo posebno odposlanstvo do vlade, da ji razloži kako ogrožena je eksistenca rešetarjev, če ne bodo smeli več krošnjariji po nemški Avstriji. Sprejete so bile resolucije splošnega značaja, razen teh pa tudi glede naslednjih točk: 1.) premestitev glavarstva iz Kočevja v Ribnico; 2.) priklopitev ribniškega sodišča k deželnemu sodišču v Ljubljani; 3.) ustanovitev meščanske šole v Ribnici, lesne obrtne šole v Sodražici in ljudsko šolo za vasi: Jurjevica, Sušje, Breže, Žlebič, Gorenji Lazi, Slatnek, Zapotok in Kot; 4.) železniška postaja v Žlebiču in lokalna proga do Sodražice; 5.) cesta Loški potok-Caber-Prezid; 6.) varstvo rešetarjev-krošnjarjev pri trgovskih dogovorih z nemško Avstrijo; 7.) varstvo obodarjev pri razdelbi gozdov; 8.) odprava central in maksimalnih cen; 9.) vpeljava živinskih sejmov. Vse resolucije so bile po živahni debati sprejete soglasno. Zborovalci so kazali veliko zanimanje za vse zadeve, ki so se odpravljale. Ustanovila se je krajevna organizacija za občini Jurjevica in Sušje in izvoljen je bil sledeči odbor: 1.) predsednik: Ivan Rus iz Brež, 2.) namestnik: Ivan Ambrožič, Sušje, 3.) tajnik: France Kovačič iz Jurjevica, 4.) blagajnik: Josip Oberstar iz Jurjevica. Odborniki: Matevž Peterlin iz Slatneka, France Levstik iz Sušij. Preglednika računov: Ivan Škrbec iz Brež, Alojzij Desar iz Kota.

Št. Rupert na Dolenjskem. Kmet v hribovskih vaseh je navezan čez teden na svoje delo. Župnija, občinski urad, orožniška postaja, pošta in drugo mu je tako oddaljeno, da more kak opravke odriniti samo na nedeljo, ko se hodi navadno k službi božji. Zjutraj je vsakemu oddaljenca mučno čakati celo uro, da je pošta odprta. K maši ob desetih pa tudi ne more vsakokrat toliko poprej, da bi mogel spotoma na pošto. Poštnega sela posebno pogrešamo, ker za tako obširno občino, kakor je šentrupertska, bi se vendar spodobil poštni sel. Tako morajo pa oddaljeni ljudje paziti na pošto ob nedeljah, katero pa največkrat zamude, ker ima sedanji poštni uradnik uradne ure od 8. do 10. ure dopoldan in potem nič več, torej mora pošta, ki pride v nedeljo, ležati cel teden na poštnem uradu, ker hribovec nima časa hoditi vsak dan dve uri daleč po pošto. — Jako bi bilo umestno, da bi se ustanovil poštni urad na Kalu, kjer je že tudi šola. S tem bi bilo ustrezno za dve uri oddaljene vasi občine Št. Rupert ter za eno uro oddaljene vasi občine Št. Janž. Dokler pa moramo hoditi na pošto v Šent Rupert, pa zahtevamo uradne ure ob nedeljah od 7. do 8. ure zjutraj ter od 11. do 12. ure dopoldne, kakor je to že dolgo v Št. Janžu. Sicer nam ni vredno biti naročnim na kak časnik, sicer je ravno radi poštnih nedostatkov mnogo manj ljudi naročenih na časopise, ker listi čakajo številka številke po več tednov na pošti, predno pride naročniku v roke, Enako je z drugo korespondenco. Zahtevamo korenite izpremembe. Več prizadetih.

Tuji greh. Kdor bi rad vedel, kaj je tuji greh, mu to rad razloži v Stari Oselici znani Šuštercijanec Janez Soukup. 18. t. m. je otrokom v šoli na Trebiji razlagal tuji greh ter jim ob tej priliki naročil, naj doma staršem povedo, da imajo vsi ta greh, ki so se udeležili shoda, oziroma občnega zbora JDS. Ali temu gospodu več ne zadostuje

priznava za njegovo šuštercijanstvo, ker namerava tudi šolo izrabljati za politično gonjo?! Upamo, da bode šolske oblasti tudi tako hitre z disciplinarno preiskavo, kakor so bile še v polpreteklem času proti kakemu naprednemu učitelju, če je kakega „gospoda“ le grdo pogledal! Ako Soukup v cerkvi politikuje, smo tega vajeni ter se mu smejemo; toda pred šolsko mladino ne bo jemal ugleda staršem ter jih slikal kot grešnike. To si enkrat za vselej prepovemo! Če ne bo šolska oblast naredila reda, si ga naredimo sami! Sicer si pa naj Šuštercijanec in denuncijant Soukup zapomni tole: Ako ne bo miroval, bomo temeljito pojasnili njegovo bolezen „tifus“, kakor tudi denunciranje srbofilov leta 1914. A to ni tuji greh!

Sv. Marjeta v P. V sredo, 19. februarja se je ustanovila kraj. org. JDS za našo faro. (Govoril prof. Voglar in dr. Lipold).

Pobrežje pri Mariboru si je ustanovilo 20. februarja svojo krajevno organizacijo JDS. (Govoril prof. Voglar). Na istem sestanku se je ustanovil pododbor NSZ. (Govoril g. Juvan).

Sv. Peter pri Mariboru. Dne 22. februarja se je ustanovila tukaj kraj. org. JDS. (Govoril prof. Voglar).

Ruše. V nedeljo, 23. februarja se je vršil tukaj ob mnogoštevilni udeležbi ljudski shod. Prof. Voglar je govoril o občem političnem položaju, o potrebi političnega šolanja našega ljudstva posebno sedaj, ko si moramo novo svobodno domovino šele urediti, ter naglašal zahtevo po popolnem edinstvu vseh jugosl. plemen, po krepki centralni vladi in obširni upravni avtonomiji v občini in okrožju. Dr. Lipold je govoril jako pregledno o vprašanju valute in vojnega posojila. Ob koncu zborovanja je predlagal prof. Voglar resolucije v smislu svojega govora, ki so bile enoglasno sprejete.

Gospodarstvo.

Vrednost avstrijskega denarja. Večkrat se slišijo očitavanja, da je v Jugoslaviji vse dražje, kot pa je bilo pod Avstrijo. To pravi ljudje, ki ne vedo, kaj je vzrok, da cene predmetom ne padajo. Toda blago ni dražje, marveč vrednost avstrijskega denarja, ki ga imamo v naši novi državi, je vsak dan nižja. V Švici dobiš za 100 avstrijskih kron le 22 frankov. To se pravi, da je danes ena krona vredna toliko, kot pred vojno 22 vinarjev. Kakor vse kaže, bo vrednost avstrijskega denarja še padala. Draginje torej ni kriva Jugoslavija, marveč slabo gospodarstvo bivše Avstrije. Bolje bo šele, ko bomo imeli svoj denar.

Veleposestva na Slovenskem merijo skupno 400.000 oralov. V to zemljo so všteti pašniki, plodna zemlja, gozdovi in pustinje. Vsa ta zemlja se bo razdelila med kmete, gozdovi pa bodejo podržavljeni.

Razglas. Naznanja se, da s 1. marcem 1919 zopet začne v smislu vinskega zakona in tozadevnih naredb delovati kletarski nadzornik Franc Gombač v Ljubljani. Njegov delokrog obsega celo Slovenijo.

Prost promet z živili in krmili v Jugoslaviji. Ministrski svet v Beogradu je dovolil prost promet za žito, moko, živino, meso, mast, sadje, zelenjavo, vino, žganje, olje in les ter izdelke, kmetijsko orodje in stroje. Kar ni tu navedeno, je še navezано na dovoljenje pokrajinskih vlad.

Kupčija s konji v inozemstvo iz Slovenije je z ozirom na nevarnost razširjenja nalezljivih konjskih garjev prepovedana.

Krompir, ki je postal sladak, napravimo užitnega, če ga pristavimo v mrzli vodi in jo ko zavre, takoj odlijemo. Na to prilijemo vročo vodo, v kateri ga skuhamo.

Kako je mešati umetna gnojila? To vprašanje je zelo važno. Ker rabimo za isto polje pogosto različna gnojila, moramo jih preje mešati, da si tako tudi prihranimo časa pri posipanju. Marsikdo zmeša pre-

kmalu, dolgo preje, predno rabi, in potem šele razsipa. To je čisto napačno, ker se med tem gnojila pokvarijo. Tomaževo žlindro ne smemo mešati z amonijakom, z gnojem iz hleva in stranišč, in tudi žganega apna ne. Čilski solitar pa lahko mešamo s superfosfatom, a le s suhim, in če potem mešanico takoj raztrosimo. Solitar tudi lahko mešamo s superfosfatom, a le s suhim, in če potem mešanico takoj raztrosimo. Solitar tudi lahko mešamo s kompostom in gnojem iz hleva in stranišč.

Gnojni kupi. Če vozimo po zimo gnoj na njive, ga ni puščati v razkopanih kupih, ampak ti kupi se morajo poravnati in stlačiti, da se gnoj ugodno naprej razkrajja. Pri nas pa vidimo pogostoma, da se gnoj tudi v teh kupih v nemar pušča. Kakor se je napeljal in zvrčal, tako leži na teh mestih. To ni prav. Kakor v gnojiščih, tako se mora gnoj tudi na teh kupih stlačiti in poravnati, sicer nam gre preveč redilnih snovi v izgubo.

Veha na vinski posodi se mora sedaj spomladi, ko se začne klet razgrevati, nekoliko bolj rahlo zatakiniti. V gorki kleti se vino namreč raztegne, če mu je torej v sodu premajhen prostor, mora ven. Ako je sod močno zabiti, napravi se v sodu hud pritisk, ki lahko povzroči, da se sod raztrešči. Zato moramo biti previdni, ko zatikamo spomladi posodo, polno z vinom, rajši izgubimo 1 liter vina, nego da izgubimo cel hektoliter in še sod povrhu.

Tedenske vesti.

— Shodi JDS dne 9. marca. Jugoslovanska demokratska stranka priredi v nedeljo, dne 9. marca sledeče shode: v Medvodah pri Jesihu ob 3. popoldne; v Škofelji pri Ogorelcu ob 3. popoldne; v Sevnici pri Simončiču ob 2. popoldne; v Kamniku v Društvenem domu ob 3. popoldne; v Kranju v sokolarni ob 9. dopoldne; v Dol. Golem pri Želimljah pri Šteblaju ob 1. popoldne in v Šmartnem ob Savi pri Peterčku ob 3. popoldne.

Krajevna organizacija JDS v Gorenji vasi v Poljanski dolini sklicuje izredni občni zbor, ki se vrši 19. marca v šoli na Trati. Dnevni red: volitev izvrševalnega odbora. Prosijo se vsi člani in članice, da se zborovanja polnoštevilno udeležijo. Isti dan prejmejo vsi člani tudi članske izkaznice. Gg. odborniki naj prisostvujejo zborovanju korporativno, ker ta dan se tudi natančneje domenimo glede prihodnje odbore seje. Istočasno se vabijo tudi vsi tisti, ki nameravajo še pristopiti v našo organizacijo, da pridejo k zborovanju, kjer se vpišejo in potem kot člani tudi lahko volijo kandidate v izvrševalni odbor JDS. Vsem skupaj kliče na srečno svidenje 19. marca in vse pozdravlja — predsedstvo!

Krajevna organizacija JDS v Šmartnem pri Litiji ima v nedeljo, dne 9. marca ob pol 8. uri zjutraj v šoli v Šmartnem svoj redni občni zbor. Pridite vsi člani in članice, in zlasti vsi, ki s zanimanjem za našo stranko. — Odbor.

Občni zbor krajevne organizacije JDS za županijo Dob je v nedeljo, dne 16. marca ob 3. uri popoldne v dobski ljudski šoli. Pri zborovanju se vrši tudi politični razgovor in vpisovanje novih članov.

— **Krajevna organizacija JDS za občino Ovsiš** se je ustanovila dne 23. februarja ter si izvolila sledeči odbor: predsednik Vovk Fran v Podnartu; podpredsednik Bohinc Iv. v Misačah; tajnik Blažič Dragotin v Ovsišah; blagajnik Jelenc Valentin v Prezrenju; odborniki so: Fister Janez v Prezrenju, Rakovec Janez v Češnjici, Vidic Valentin v Zalošah; za zbor zaupnikov je bil izvoljen Anton Pogačnik iz Podnarta.

— **V Dolenji vasi pri Ribnici** se je vršil zadnji nedeljo, dne 2. marca shod Jugoslovanske demokratske stranke. Poročala sta

gg. dr. Lovrenčič iz Ljubljane in Ivan Pucelj iz Vel. Lašč. Kljub strašni agitaciji kaplana Škulja je prišlo lepo število občinarjev obeh spolov. Pričakovati bi bilo, da vodstvo SLS, oziroma poklicano vrhovno predstojništvo že vendar enkrat ukrene kaj proti predvojnemu politikovanju g. Škulja, ako se naj ohrani prepotrebna slova v vrhovnih narodnih političnih načelih med našimi strankami.

Shod čebelarjev. V nedeljo, dne 9. marca ob 3. uri popoldne je v Lukovici pri Slaparju shod čebelarjev in prijateljev čebelarstvu in potem ustanovitev čebelarstva in potem ustanovitev čebelarstva in potem ustanovitev čebelarstva in prijatelji čebelarstva, udeležite se shoda v polnem številu!

Naše žene in dekleta protestirajo. V nedeljo se je vršil v Ljubljani v »Narodnem domu« protestni shod slovenskega ženstva proti laškim nasilnostim in zahtevam po jugoslovanskem ozemlju. Shod je bil zelo dobro obiskan. Govorile so zastopnice koroških in štajerskih obmejnih Slovenk, zlasti pa naše junake Primorke. Pokazale so, kako močan steber naše države bo jugoslovanska žena, prekipevajoča ljubezni do domovine in pripravljena, žrtvovati najdražje v obrambo naše svete zemlje. Ne boj se, domovina, dokler je tvoje ženstvo tako zavedno. — Isti dan so zborovale jugoslovanske žene tudi v Zagrebu, Belemgradu, Novem mestu in drugod. Povsod so se sprejele resolucije na Wilsona, v kateri se sklicujejo na njegovo pravičnost in zahtevajo od njega pomoči. Sklenilo se je tudi, pisati Wilsonovi hčerki ter jo prositi za posredovanje pri očetu.

Grozen umor se je izvršil dne 28. februarja na Brunku pri Radečah. Ob 2. popoldni potrkala nekdo na okno hiše premožnega in splošno priljubljenega posestnika Ivana Strnada in zakliče: »Oče, konja vjedal! Mož v skrbeh se brž obleče, da bi šel v hlev pogledat. Pa komaj odpre vežna vrata, ga že zagrabijo zločinec za roko in mu zasadi nož v srce. Strnad skoči v sobo, kjer spe dekleta in zavpije: »Pomagajte, roparji so tu!« Nato se zgrudi mrtev na tla. Dekleta so pričele kričati ter so z vpitjem prepodile razbojnike. Zločincev še niso dobili.

Porotne obravnave v Novem mestu se bodo vršile od 17. do 22. marca.

Begunci, ki so morali vsled pritiska laških oblasti zapustiti po okupaciji svoje kraje, naj prijavijo takoj »Pisarni za zasedeno ozemlje, Dunajska cesta 31« svoje sedanje naslove, dan, ko so morali oditi in vzrok bega.

Vojaki in častniki iz po Italijanih zasedenega ozemlja naj prijavijo takoj »Pisarni za zasedeno ozemlje« v Ljubljani, Dunajska cesta 31, svoje sedanje naslove. V prijavi naj natančno navedejo dan, ko so vstopili v jugoslovansko armado in v slučaju, da so begunci, naj navedejo vzrok, radi katerega so morali zapustiti svoje stalno bivališče.

Službe. Deželna vlada za Slovenijo v Ljubljani, gradbeni urad, sprejme v službo: 3 cestne mojster (za Jesenice, Tržič in Celje), 2 rečna mojstra (za Celje in Ptui), 18 čestarijev in sicer 6 v celjskem, 2 v kranjskem, 1 v ljubljanskem in 3 v slovenjgraškem stavbnem okraju. Prošnje je vložiti do 31. marca 1919. Natančnejši pogoji so razvidni iz »Uradnega Lista« št. 53. — Predstavništvo višjega deželnega sodišča v Ljubljani razpisuje službe: 4 vodij zemljiških knjig (1 v Celju, 1 v Mariboru, 2 v Novem mestu), 12 višjih pisarniških oficijalov in 46 pisarniških uradnikov za razna okrajna sodišča. Vse podrobnosti so razvidne iz »Uradnega Lista« št. 54. Prošnje je vložiti do 8. aprila 1919. V istem »Uradnem Listu« so razpisane tudi službe ravnateljstva državne obrtne šole v Ljubljani in sicer mesto enega šolskega sluge in enega kurjača. Prošnje do 20. marca t. l. Med prošlji imajo prednost pred vsem invalidi, ki so za take službe sposobni.

Invalid z razločno pisavo, mirnega značaja in veseljem do umetnega vrtnarstva (cvetličarstva in semenoreje) najde prijetno zatočišče. Nudi se mu lepa bodočnost. Oglasi

naj se v poverjeništvu za socialno skrb v Deželnem dvorcu, II. nadstropje, soba št. 125.

Razpisane trafike. V »Uradnem Listu« št. 52 sta razpisani glavni tobačni trafiki v Spodnji Šiški in v Mlinem pri Bledu. Prošnje je vložiti do 15. marca pri finančnem okrajnem ravnateljstvu v Ljubljani. Prednost imajo invalidi.

»Državna posredovalnica za delo« je otvorila 22. t. m. svojo podružnico v Mariboru na Grajskem trgu št. 1, v koje delokrog spada za enkrat ves slovenski del Štajerske. Vsi delojemalci in delodajalci iz Štajerske naj se zglašajo v svrhu posredovanja odslej le pri omenjeni podružnici. Za pismene prijave je naslov: Državna posredovalnica za delo, Podružnica za Maribor in okolico v Mariboru, Grajski trg št. 1.

Jako važno za vse pripadnike mornarice (gažiste, podčastnike in mornarje.) 1. Razglašuje se, da se imajo vse osebe mornarice, ki stanujejo v področju deželne vlade v Ljubljani v vseh zadevah izključno obračati samo na evidenčni in informativni urad za mornarico v Ljubljani. Ta urad bo vse pismene vloge predlagal v rešitev odelenju za mornarico v Zagreb. — Istotako imajo osebe mornarice tega področja evidenčnemu uradu za mornarico v Ljubljani predložiti potrdila glede eventualnih njihovih terjatev na plači itd. Ta urad bo dokumente predložil pomorski intenciji pri odelenju za mornarico v Zagrebu, kjer se bo odločilo zaradi dohodkov in se jih nakazalo. Izplačali se bodo nato v Ljubljani. — 2. Vsi daljeslužeci podčastniki mornarice, kateri še nimajo 10 službenih let in kateri se še do sedaj niso prijavili, se pozivljajo v lastnem interesu, da se ali osebno, ali pismeno javijo pri evidenčnem in informativnem uradu za mornarico v Ljubljani, ker je izšla za nje jako važna naredba. — 3. Opozarja se vse mornarje, da je pravilni napis na trakovih mornariških čepic z odredbo odločeno od sedaj naprej samo: »Ratna mornarica«. — 4. Vse stalno osebje mornarice, katero stanuje v Ljubljani, naj se zglašijo v evidenčnem uradu za mornarico, radi sprejema legitimacije. — Izven Ljubljane stanujočim se bodo te legitimacije odposlali po pošti.

»Obrtni Vestnik«. Slovensko obrtno društvo bo začelo izdajati v najkrajšem času svoj strokovni list »Obrtni Vestnik«, ki bo prinašal najnovejše stvari na polju obrti. List bo zastopal interese slovenskih obrtnikov in bo strogo strokoven, nepolitičen list. Vsi obrtniki, ki jim je ležeče na tem, da se obrtništvo povzpne na višek razvoja, naj gmotno podpirajo list. Ravnotako naj prispeva vsak k listu s članki in vprašanji. Vsi dopisi, pošiljatve in vprašanja naj se naslove na »Slovensko obrtno društvo« v Ljubljani, Dunajska cesta 20.

V razvedrilo.

Prijazno uredništvo. Neki časopis je poročal o nekem gospodu, da je umrl. Kmalu pa dobi od njega pismo, da še živi. Urednik je priobčil popravek z dostavkom: »Novico smo prejeli od sicer zanesljivega sotrudnika in obžalujemo, da je bil v tem slučaju slabo informiran.«

Praktični učencec. Nekdo si je želel pouka v petju in je slišal o pevskem mojstru,

ki da zahteva za prvo uro deset, za vsako naslednjo pa po pet kron. »Ej,« je rekel učitelju, »pustite prvo uro in začnite takoj z drugo.«

Oprezno. Gospoda Repiča je v kavarni pri kvartanju zadela kap. Eden od soigralcev se odloči, sporočiti vdovi to nesrečo z vso opreznostjo, ko pride do vdovinega stanovanja, pozvoni in vpraša: »Ali ne stanuje tu vdova Repičeva?«

Repičeva: »Kakšna vdova? Jaz nisem vdova.«

Gospod: »No, stavimo, da ste!«

Odgovorni urednik: Emil Vodeb.
Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.

Izdajaja: Konsorcij »Domovine«.

Izhaja vsak petek.

Naročnina za tekoče leto 12 K, za pol 6 K.

Posamezna številka 30 vinarjev.

Uredništvo in upravnštvo:

Sodna ulica št. 6, pritrilje desno.

Inserati po dogovoru.

Iščem pridno in pošteno, od 30 do 40 let staro

deklo z dežele

za domača dela. Dobra mesečna plača in dobra hrana. Ponudbe na naslov: **Fani Gloner**, apnarka in posestnica v Rajhenburgu ob Savi.

Proda se

lepo posestvo

v lepem kraju, obstoječe iz 16 oralov zemlje, na katerem se lahko redi 4 glave goveje živine. Pojasnila daje **Tone Božič**, posestnik, Poklek št. 11, pošta Blanca (ob Savi).

Sadjevec,
vino
in
kislo vodo
razpošilja

A. OSET p. Guštanj.

Dr. Benjamin Ipavic

mногоletni asistent oddelka za ženske bolezni in porodništvo deželne bolnice v Ljubljani, zadnji dve leti operater ženske in porodniške klinike prof. Ernst Wertheima Dunajske univerze

zopet ordinira
v Ljubljani, Turjaški trg 2.

Mestni pogrebni zavod v Ljubljani

Telefon št. 15.

Prečna ulica 2/II.

Telefon št. 15.

prevzema pogrebe vseh vrst in vsa v pogrebno stroko spadajoča opravila v mestu in na deželi, dalje izvršuje ekshumacije in prepeljave v in iz Ljubljane z vozom ali po železnici.

Velika zaloga najrazličnejših kovinastih in lesenih krst

na kar se posebej opozarja p. t. občinstvo z dežele.

Delniška glavnica: K 30,000.000. **Jadranska banka Podružnica Ljubljana.** Rezerve: okrog . K 10,000.000.

Centrala: TRST. — Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Metkovič, Opatija, Split, Šibenik, Zader, Ekspozitura Kranj.

Sprejema:

Vloge na knjižice.

Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. — Rentni davek plača banka iz svojega.

Kupuje in prodaja:

Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira:

Menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja:

Ceke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predujme:

na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih. Daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema:

Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzojavni naslov:

JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Delniška glavnica . K 10,000.000.—
Rezervni fondii . . . K 2,000.000.—

Podružnice:

v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici (t. č. Ljubljani) in Celju.

Sprejema

vloge na knjižice in na tekoči račun.

Nakup in prodaja vseh vrst vrednostnih papirjev, deviz in valut. Vnovčevanje kuponov, izžrebanih zastavnih pisem in obligacij.

Nakazila in kreditna pisma.

Borzna naročila.

Promese k vsakemu žrebanju.

Posojila na vrednostne papirje.

Eskontovanje menic.

Sprejemanje

vrednostnih papirjev v hrambo in oskrbovanje.

Stavbeni krediti.

Aprovizacijski krediti.

Poslovnica

avstrijske državne loterije.

Največja slovenska hranilnica!
Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3,

je imela koncem leta 1918 vlog K 80,000.000
in rezervnega zaklada „ 2,500.000

Sprejema vloge vsak delavnik.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Hranilnica je puplaro varna.

Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in obligatornemu odplačevanju dolga.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno **Kreditno društvo.**

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z nesomojeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

3¹/₄ %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,100.000.

Hranilne vloge K 42,000.000.

Ustanovljena leta 1881.